

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.411.003.07.2016

K/16/002

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań

T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01

lpo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli

K/16/002 - Wykorzystanie uwag i realizacja wniosków zawartych w wystąpieniach po kontroli P/13/168 „Zagospodarowanie osadów powstających w oczyszczalniach ścieków komunalnych” i kontroli P/09/167 „Zagospodarowanie osadów powstających w oczyszczalniach ścieków komunalnych w województwie wielkopolskim w latach 2007-2009 (I półrocze)”.

Jednostka
przeprowadzająca
kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontrolerzy

1. Piotr Kręt, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 99867 z dnia 22 marca 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 1-2)

2. Jacek Młynarczyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/7/2016 z dnia 13 kwietnia 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 3-4)

Jednostka
kontrolowana

Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Komorniki sp. z o.o.
ul. Zakładowa 1, 62-052 Komorniki (dalej: Przedsiębiorstwo, PUK Komorniki).

Kierownik jednostki
kontrolowanej

Piotr Wróblewski, Prezes Zarządu Spółki

(dowód: akta kontroli str. 12-19)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie¹ działalność kontrolowanej jednostki w zakresie zagospodarowywania komunalnych osadów ściekowych (dalej: osady) powstających w oczyszczalni ścieków komunalnych w Łęczycy i realizacji wniosków pokontrolnych NIK przedstawionych po kontroli w 2009 r.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

- nieustalania rzeczywistej masy wytwarzanych osadów ściekowych, a w konsekwencji podawania do marszałka województwa (za 2014 i 2015 r.), danych o masie wytworzonych osadów ściekowych, na podstawie szacunkowych wyliczeń,
- podania do marszałka województwa, w zbiorczym zestawieniu danych o komunalnych osadach ściekowych za 2014 r. i 2015 r. niezetelnych informacji o powierzchni gruntów, na których stosowano osady ściekowe, a w konsekwencji o faktycznie zastosowanej dawce osadów ściekowych,
- przeprowadzania badań komunalnego osadu ściekowego tylko trzy razy w roku, przy braku magazynowania osadu i wywożeniu go średnio 5-6 razy w tygodniu (przyczepami rolniczymi), co skutkowało okresowym przekazywaniem osadów o niepotwierdzonym stanie ich stabilizacji (wniosek pokontrolny nr 3 z 2009 r.),

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

- naruszenia obowiązku wynikającego z art. 96 ust. 8 ustawy o odpadach², tj. niepowiadomienie Wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o zamiarze przekazania osadów ściekowych władającemu powierzchnią ziemi, na której te osady mają być stosowane, na co najmniej 7 dni przed ich przekazaniem oraz uchybienia temu terminowi,
- w instrukcji obsługi i eksploatacji oczyszczalni ścieków w Łęczycy nie podano częstotliwości i sposobu pobierania prób do badań laboratoryjnych osadów, przy czym uzupełnienie tej instrukcji było przedmiotem wniosku nr 8 sformułowanego w wystąpieniu pokontrolnym NIK w 2009 r.

Formułując powyższą ocenę NIK uwzględniła podjęte działania na rzecz realizacji części wniosków pokontrolnych NIK tj. m.in. wypełnienie obowiązków ewidencjonowania osadów ściekowych i obowiązków sprawozdawczych, a także zlecenie pobierania i przeprowadzania badań osadów przeznaczonych do rolniczego wykorzystania oraz gruntów pod rolnicze wykorzystanie osadów laboratorium posiadającym akredytację. Działania te jednakże, w kontekście ciężaru gatunkowego stwierdzonych nieprawidłowości, nie mogły przesądzić o pozytywnej ocenie skontrolowanej działalności.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja wniosków z kontroli NIK

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 2 oraz art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach³ w dniu 27 grudnia 2010 r. Przedsiębiorstwo Usług Kanalizacyjnych „Łęczycy” sp. z o. o. przedłożyło do Starostwa Powiatowego w Poznaniu informacje dotyczącą wytwarzanych odpadów z oczyszczalni ścieków w Łęczycy oraz sposobu gospodarowania wytworzonymi odpadami.

(dowód: akta kontroli str.: 143-150)

Przedsiębiorstwo posiadało pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód w zakresie odprowadzania oczyszczonych biologicznie ścieków bytowych, z terenu Oczyszczalni Ścieków w Łęczycy. W decyzji⁴ tej ustalono, że RLM (równoważna liczba mieszkańców⁵) dla instalacji oczyszczalni w Łęczycy wynosi 24557.

(dowód: akta kontroli str.: 136-142)

1.2. W wyniku kontroli zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych powstających w oczyszczalni w Łęczycy w latach 2007-2009 (do 30 czerwca), przeprowadzonej przez Delegaturę NIK w Poznaniu, sformułowano 12 wniosków pokontrolnych. Wnioski te zobowiązywały Przedsiębiorstwo do: wykonywania badań laboratoryjnych osadów i gruntów na których były stosowane osady w akredytowanych laboratoriach (w tym poboru prób do badań), prawidłowego zawierania umów z użytkownikami gruntów na wykorzystanie rolnicze osadów, założenia kart ewidencji osadów i kart ich przekazania, poprawienia formularzy sprawozdawczych z gospodarowania osadami, uzupełnienia instrukcji obsługi i eksploatacji oczyszczalni w zakresie częstotliwości i sposobu pobierania prób osadów do badań laboratoryjnych i postępowania z osadami, prawidłowego prowadzenia dowodów księgowych związanych z gospodarowaniem osadów, ewidencjonowania wapna w celu higienizacji osadów przed ich rolniczym

² Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. z 2013 r. poz. 21, ze zm.), dalej także: ustawa o odpadach.

³ Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243, ze zm.

⁴ Decyzja Starosty Poznańskiego z dnia 16 lutego 2011 r., zmienione decyzją z dnia 3 lipca 2015 r.

⁵ Zgodnie z ówczesnym i aktualnym brzmieniem art. 43 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469, ze zm., dalej „Prawo wodne”), należy przez to rozumieć ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażonych jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania na tlen w ilości 60 g tlenu na dobę.

wykorzystaniem, wykazania w inwentaryzacji zapasów wapna do higienizacji osadów, zapewnienia przestrzegania zasad udzielania zamówień publicznych oraz uzupełnienia książki obiektu budowlanego.

(dowód: akta kontroli str.: 748-754)

W piśmie z dnia 18 listopada 2009 r. złożonym do Delegatury NIK w Poznaniu, Prezes Przedsiębiorstwa poinformował o realizacji albo zobowiązał się do realizacji wszystkich przedstawionych wyżej wniosków pokontrolnych.

(dowód: akta kontroli str.: 755)

Wielkopolski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska (dalej: WIOŚ) w kwietniu 2015 r. przeprowadził w Przedsiębiorstwie kontrolę dotyczącą m.in. gospodarowania osadami ściekowymi. W wyniku kontroli WIOŚ stwierdził m.in.: brak powiadomienia WIOŚ o zamiarze przekazania osadów, stosowanie komunalnych osadów ściekowych zawierających bakterie z rodzaju salmonella oraz żywe jaja pasożytów jelitowych na gruntach w m. Radzewo⁶ oraz Konarskie⁷, przekazanie odpadów nieuprawnionemu podmiotowi, stosowanie komunalnych osadów ściekowych bez badań, stosowanie osadów ściekowych na gruntach bez ustalenia dawki osadu oddzielnie dla każdej zbadanej objętości komunalnego osadu ściekowego. W wyniku kontroli WIOŚ nałożono również mandat karny w wysokości 500,00 zł na prezesa zarządu firmy świadczącej usługi w zakresie obsługi technicznej Przedsiębiorstwa.

(dowód: akta kontroli str.: 570-596, 716-747)

Przedsiębiorstwo zrealizowało wnioski m.in. w zakresie: poboru i badania próbek osadu przez akredytowane laboratorium; prowadzenia ewidencji osadu oraz kart przekazania osadu do zagospodarowania; przekazywania marszałkowi województwa danych o komunalnych osadach ściekowych; zapewnienia wykonywania wymaganych badań osadów i gruntów przez laboratoria posiadające stosowną akredytację; uzupełnienia instrukcji eksploatacji oczyszczalni o postępowanie z osadem nadmiernym; przekazywania do zagospodarowania osadu wraz ze sprawozdaniem, określającym dopuszczalne dawki stosowania osadu i powierzchnię na której go stosowano oraz w zakresie badań laboratoryjnych gruntu do zagospodarowania.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Pomimo wniosku pokontrolnego NIK nr 8 z 2009 r., w instrukcji obsługi i eksploatacji oczyszczalni ścieków w Łęczycy nie podano częstotliwości i sposobu pobierania prób do badań laboratoryjnych osadów. Prezes Przedsiębiorstwa wyjaśnił m.in., że w instrukcji uwzględniono higienizację osadu, natomiast próby osadu pobierane są przez akredytowane laboratorium w związku z tym nie ma potrzeby umieszczania w niej sposobu ich poboru. Obowiązek posiadania instrukcji, jako dokumentu opisującego całość procesu technologicznego wynika z dyspozycji § 18 pkt 1 i 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia

⁶ Na działce nr 31 o pow. 3,10 ha w m. Radzewo zmagazynowano osady na przymie o wym. dług. 100 m, szer. 14,0 m i wys. 0,4 m. w ilości ok. 560 Mg.

⁷ Na działce nr 29 o pow. 2,67 ha w m. Konarskie zmagazynowano osady na przymie o wym. 80,0 x 15,0 m w ilości ok. 100 Mg

1 października 1993 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w oczyszczalniach ścieków⁸.

(dowód: akta kontroli str.: 164-167, 170-173, 601-651)

2. Przedsiębiorstwo z uwagi na brak urządzeń wagowych nie ustalało faktycznej masy wytwarzanych i przekazanych osadów ściekowych. Skutkiem tego, przekazana (na wniosek NIK) marszałkowi województwa, korekta danych oraz dane przekazane za 2014 i 2015 r., o masie wytworzonych osadów ściekowych (4465 Mg i 4940 Mg) stanowiły jedynie szacunkową wielkość, gdyż ustalono ją na podstawie ilości wywiezionych przyczep osadu.⁹

(dowód: akta kontroli str.: 395-455)

Ocena częściowa

Wprawdzie Przedsiębiorstwo podjęło działania na rzecz realizacji wniosków pokontrolnych po kontroli NIK w 2009 r., ale w ocenie NIK działania te były nierzetelne. Uzupełniono instrukcję eksploatacji oczyszczalni o Instrukcję postępowania z osadem nadmiernym, ale nie była ona kompletna i nie obejmowała całego procesu technologicznego na oczyszczalni. Informacje do marszałka przekazano po terminie, a ujęte w nich dane były ustalone szacunkowo.

2. Ewidencjonowanie osadów ściekowych, realizacja obowiązków sprawozdawczych

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z art. 66 ust. 1 i art. 67 ust. 1 i 3 ustawy o odpadach a także rozporządzeniami Ministra Środowiska w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów z dnia 8 grudnia 2010 r.¹⁰ oraz 12 grudnia 2014 r.¹¹, na terenie oczyszczalni Łęczyca prowadzona była ewidencja wytwarzanych odpadów, które powstają podczas procesów technologicznych oczyszczania ścieków, oddzielnie dla „skratek” o kodzie 19 08 01, „zawartości piaskowników” o kodzie 19 08 02 i „ustabilizowanych komunalnych osadów ściekowych” o kodzie 19 08 05 w formie kart ewidencji odpadów. Karty ewidencji osadów wypełniane były na formularzach określonych w załączniku 2 rozporządzenia z dnia 8 grudnia 2010 r. i w załączniku nr 4 rozporządzenia z dnia 12 grudnia 2014 r.

(dowód: akta kontroli str.: 21-92)

Zbiornicze zestawienia danych o komunalnych osadach ściekowych zawierały wszystkie dane wymagane dyspozycją art. 37 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach w zw. z art. 237 ust. 1 pkt 1 i art. 237a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.

(dowód: akta kontroli str.: 395-427)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zbiornicze zestawienie danych o komunalnych osadach ściekowych za rok 2014, przekazano marszałkowi województwa 2 kwietnia 2015 r., tj. 17 dni po terminie określonym w art. 37 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r.

⁸ Dz. U. Nr 96, poz. 438.

⁹ Masa osadów stanowiła iloczyn liczby przyczep wywiezionego osadu do przyjętego założenia przez Przedsiębiorstwo, że każda przyczepa była o pojemności 10 m³, a 1 m³ stanowił Mg.

¹⁰ Dz. U. Nr 249, poz. 1673 – rozporządzenie uchwalone z dniem 1 stycznia 2015 r.

¹¹ Dz. U. z 2014 r. poz. 1973 – rozporządzenie obowiązuje od dnia 1 stycznia 2015 r.

o odpadach w zw. z art. 237 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (do dnia 15 marca następnego roku kalendarzowego). W wyjaśnieniach Prezes Przedsiębiorstwa podał, że opóźnienie w złożeniu sprawozdania wynikało z niedopatrzenia osób odpowiedzialnych za złożenie sprawozdania.

(dowód: akta kontroli str.: 171-173, 395-427)

2. Przekazane do marszałka województwa dane były nierzetelne. W zbiorczym zestawieniu danych o komunalnych osadach ściekowych za rok 2014 podano, że powierzchnia na której zagospodarowano osady ściekowe wynosiła 55,87 ha (po korekcie przekazanej 2 czerwca 2015 r.), a za rok 2015 podano, że powierzchnia na której zagospodarowano osady ściekowe wynosiła 63,60 ha. Natomiast z zestawień danych dotyczących zagospodarowania rolniczego osadów wynika, że w roku 2014 zagospodarowano osady na gruntach o powierzchni 58,541 ha, a w roku 2015 zagospodarowano osady na gruntach o powierzchni 67,44 ha. W wyjaśnieniach Prezes Przedsiębiorstwa podał, że sprawozdania przekazane do Marszałka Województwa Wielkopolskiego w latach 2014 i 2015, zostały opracowane zgodnie z ówczesną wiedzą sporządzających. Różnice wynikały z błędu obliczeniowego.

(dowód: akta kontroli str.: 193-195, 395-427, 756)

Ocena częściowa

Przedsiębiorstwo nieprawidłowo ewidencjonowało wytworzone osady, w sposób opisany w punkcie 2 sekcji „ustalone nieprawidłowości” punktu III.1. wystąpienia. Zbiorcze zestawienia danych za lata 2014 i 2015 przekazane marszałkowi województwa zawierały zaniżone powierzchnie gruntów, na których stosowano osady ściekowe, a zestawienie za rok 2014 zostało ponadto przekazane po terminie.

3. Postępowanie z wytworzonymi osadami ściekowymi na terenie oczyszczalni ścieków

Opis stanu faktycznego

3.1. Przedsiębiorstwo obsługiwało 21.880 mieszkańców na koniec 2014 r. i 22.800 mieszkańców na koniec 2015 r., oczyszczając odpowiednio 1241 tys. m³ (w 2014 r.) i 1316 tys. m³ (w 2015 r.) ścieków komunalnych. Równoważna liczba mieszkańców w aglomeracji (RLM) na koniec 2014 r. i 2015 r. wynosiła 23 330. Osad ściekowy, zgodnie z posiadanym pozwoleniem na wytwarzanie odpadów, był zagospodarowany, jako preparat stosowany do poprawy własności fizycznych i składu chemicznego gleby.

(dowód: akta kontroli str.: 478-497)

3.2. Stabilizacja osadów polegała na ich zhigienizowaniu wapnem palonym lub hydratyzowanym. Osad ściekowy nie był magazynowany na terenie oczyszczalni. Za pomocą przenośnika ślimakowego wyrzucany był na podstawione przyczepy rolnicze i wywożony był do zagospodarowania rolniczego (średnio 6 przyczep tygodniowo).

(dowód: akta kontroli str.: 188-195)

3.3. Badania laboratoryjne osadów ściekowych realizowało akredytowane laboratorium, trzy badania osadu ściekowego w 2014 r. (16 kwietnia, 23 lipca, 8 października) oraz trzy badania w roku 2015 (30 marca, 19 maja, 6 sierpnia). W roku 2014 próbki pobierane były przez zleceniodawcę, natomiast w roku 2015 próbki pobierali pracownicy akredytowanego laboratorium. W sprawozdaniu z badań

określono rodzaj próbki, datę pobrania, metodę pobrania, kod laboratoryjny oraz miejsce pobrania próbki (przyczepa na terenie Zakładu Łęczyca). Analiza sprawozdań laboratoryjnych wykazała istotne wahania w ilości suchej masy w osadzie (od 14,4% do 60,4%). W sprawozdaniach z badań osadów nie stwierdzono bakterii i pasożytów jelitowych oraz zawartości metali ciężkich. Znaczących rozbieżnych zawartości suchej masy w osadzie ściekowym Prezes Przedsiębiorstwa nie potrafił wyjaśnić.

(dowód: akta kontroli str.: 215-291, 371-377)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Przedsiębiorstwo nie badało wszystkich wywożonych (średnio 6 zestawów przyczep rolniczych w tygodniu po 20 m³ każdy zestaw) osadów ściekowych przeznaczonych do rolniczego zagospodarowania. W roku 2014 przebadano trzy zestawy¹² tj. ok. 60 m³, co stanowiło 1,3 % wywiezionych osadów - 4465 m³(Mg), a w roku 2015 przebadano trzy zestawy tj. ok. 60 m³, co stanowiło 1,2 % wywiezionych osadów - 4940 m³(Mg). Zgodnie z art. 96 ust. 6 ustawy o odpadach, przed stosowaniem komunalne osady ściekowe oraz grunty na których osady te mają być stosowane, winny być poddane badaniom przez wytwórcę komunalnych osadów ściekowych. Prezes Przedsiębiorstwa wyjaśnił, że próby do badań pobierane były z bieżącej produkcji osadu czyli orientacyjnie z ok. 400 m³ zagęszczanego osadu. Przedsiębiorstwo za transport i zagospodarowanie osadów zostało obciążone przez Wykonawcę (wg faktur VAT) kwotą 762 267 zł.

(dowód: akta kontroli str. 170-172, 531-547)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że pobieranie próbek do badania laboratoryjnego osadu z przyczep rolniczych trzy razy w roku nie dało miarodajnych wyników i możliwości oceny całej masy osadu stosowanego na gruntach. Skutkowało to okresowym przekazywaniem osadów o niepotwierdzonym stanie ich stabilizacji. Ustalenia kontroli WIOŚ dotyczące magazynowania na polu osadu ściekowego (przedstawione w punkcie 1.2. wystąpienia) potwierdzają zawartość bakterii z rodzaju Salmonella oraz żywych jaj pasożytów jelitowych z rodzaju Toxocara w przekazanym osadzie.

Ocena częściowa

Przedsiębiorstwo przekazywało osad do zagospodarowania bez badania, co mogło skutkować zagospodarowaniem większej dawki osadu na gruntach niż dopuszczają przepisy rozporządzeń Ministra Środowiska w sprawie komunalnych osadów ściekowych z dnia 13 lipca 2010 r.¹³ oraz 6 lutego 2015 r.¹⁴ oraz stanowiło potencjalne sanitarne zagrożenie mikrobiologiczne i w zakresie metali ciężkich, za czym przemawiają również ustalenia kontroli WIOŚ.

4. Zagospodarowanie osadów ściekowych

Opis stanu
faktycznego

4.1. Zgodnie z art. 20 ust. 3 pkt 1 i ust. 5 ustawy o odpadach, cała masa sucha komunalnych osadów ściekowych (9.405 Mg w latach 2014-2015) została poddana odzyskowi na terenie województwa wielkopolskiego (powiat poznański, gminy Mosina, Kórnik, Śrem), na terenie którego zlokalizowana była oczyszczalnia ścieków.

¹² Podana ilość przebadanych osadów wynika z badań laboratoryjnych osadów ściekowych oraz ewidencji wywozu osadu.

¹³ Dz. U. Nr 137, poz. 924.

¹⁴ Dz. U. poz. 257.

(dowód: akta kontroli str. 215-291)

4.2. Stosownie do wymagań art. 96 ust. 6 ustawy o odpadach, przed stosowaniem komunalnych osadów ściekowych, grunty na których osady te miały być stosowane, poddane były badaniom. Badaniami objęto łączną powierzchnię gruntów 55,87 ha w roku 2014 oraz 63,60 ha w roku 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 395-427)

Laboratorium wykonujące badania¹⁵ posiadało akredytację Polskiego Centrum Akredytacyjnego PCA1232 i zapewniało wykonanie przez laboratoria akredytowane badań składu chemicznego gruntów, przed zastosowaniem komunalnych osadów ściekowych z Oczyszczalni ścieków w Łęczycy. W raportach z badań laboratoryjnych gruntów podawano metody referencyjne badań¹⁶ określone w załącznikach nr 5 do rozporządzeń w sprawie komunalnych osadów ściekowych oraz sposób poboru prób gruntu do badań¹⁷ ujęty w ich §§ 6.

(dowód: akta kontroli str. 371-377)

4.3. Dokumentem potwierdzającym możliwość zagospodarowania komunalnego osadu ściekowego na gruntach było pełnomocnictwo dysponujących gruntem wystawione na Firmę P.W. (...). Pełnomocnictwa te obejmowały umocowanie w szczególności: do przyjmowania od wytwórcy komunalnych osadów ściekowych informacji o dawkach tego osadu, które mogą być stosowane na poszczególnych gruntach oraz wyników wszystkich wymaganych prawem badań, a także przechowywania ich przez okres 5 lat od dnia zastosowania komunalnych osadów ściekowych. Z pełnomocnictw do zagospodarowania osadu na gruntach, nie wynikało kto był władającym przedmiotowymi gruntami (poza nieczytelnym podpisem), nie określono lokalizacji, powierzchni oraz dokumentu potwierdzającego własność gruntu na którym będą zagospodarowane osady.

(dowód: akta kontroli str. 179-187)

Z wyjaśnień Prezesa Przedsiębiorstwa wynika, że dane dotyczące powierzchni gruntu, dawek stosowanych osadów oraz właścicieli zawarte są w sprawozdaniach z zagospodarowania osadu.

(dowód: akta kontroli str. 170-172)

4.4. Stosownie do wymagań art. 96 ust. 7 ustawy o odpadach oraz zawartych pełnomocnictw, Przedsiębiorstwo przekazało wszystkim (6) władającym gruntami, na których były stosowane osady, wyniki badań osadów oraz informację o dawkach, które należało stosować, przed przekazaniem osadów.

(dowód: akta kontroli str. 215-291)

4.5. Przedsiębiorstwo informowało WIOŚ o zamiarze stosowania komunalnych osadów ściekowych na gruntach w okresie objętym kontrolą trzykrotnie:

- 1) pismem z dnia 8 sierpnia 2014 r. informującym, że od dnia 18 sierpnia 2014 osady będą stosowane na działkach nr 31, 32, 34 w Radzewie gmina Kórnik należących do B.J., na działkach nr 37/1, 37/2, 37/3 w Daszewicach gmina

¹⁵ Badania i Wdrożenia Quark sp. z o. o. Laboratorium Środowiskowe Runowo 2, 62-035 Kórnik.

¹⁶ Wartość pH; zawartość fosforu przyswajalnego w przeliczeniu na P₂O₅ (pięciotlenek fosforu), ekstrakcja mleczanem wapnia i oznaczenie spektrofotometryczne według metody Engera-Rhiema; zawartość metali ciężkich: ołowiu, kadmu, rtęci, niklu, cynku, miedzi i chromu.

¹⁷ Próbkę gruntu do badań metodami referencyjnymi uzyskuje się przez zmieszanie 25 próbek pobranych w punktach regularnie rozmieszczonych na powierzchni nieprzekraczającej 5 ha, o jednorodnej budowie i jednakowym użytkowaniu. Reprezentatywną próbkę ogólną gruntu, uzyskano przez zmieszanie próbek pierwotnych pobranych z głębokości 0 – 20 cm, w punktach regularnie rozmieszczonych na powierzchni nie przekraczającej 5 ha. Badania gruntów wykonano każdorazowo przed zastosowaniem komunalnych osadów ściekowych.

Mosina należących do A.K. oraz na działce nr 22/4 w Matuszewie gmina Śrem należące do M. P.,

- 2) pismem z dnia 29 czerwca 2015 r. informującym, że od dnia 10 lipca 2015 r. osady będą stosowane na działkach nr 135/2, 109/15, 109/16, 109/17, 109/27 w Czmońcu gmina Kórnik należących do M.M.
- 3) pismem z dnia 11 sierpnia 2015 r. informującym, że od dnia 20 sierpnia 2015 r. osady będą stosowane na działkach nr 148/4, 149, 150 w Radzewie gmina Kórnik należących do T.S.,
- 4) pismem z dnia 9 listopada 2015 r. informujące, że od dnia 20 listopada 2015 r. osady będą stosowane na działkach nr 212/5, 381/1, 408/1 w Orkowie gmina Śrem należących do T.S.

(dowód: akta kontroli str. 469-477, 176-178)

4.6. Przedsiębiorstwo nie wytwarzało kompostu i nawozów, nie przekazywało osadów ściekowych, w celu dostosowania gruntów do określonych potrzeb wynikających z planów gospodarki odpadami, planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Nie przekazywało ich również do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne oraz na składowiska odpadów komunalnych lub do spalarni. W 2014 r. Przedsiębiorstwo przekazało Firmie P.W. (...) 4455 Mg osadu ściekowego, tj. 493,02 Mg suchej masy osadów ściekowych a w roku 2015 przekazał 4940 Mg osadu ściekowego, tj. 489,79 Mg suchej masy osadów ściekowych.

(dowód: akta kontroli str. 215-291)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Przedsiębiorstwo nieterminowo powiadamiało WIOŚ o zamiarze przekazania osadów władającemu gruntem, na którym miały być stosowane. W okresie objętym kontrolą trzykrotnie przekazało powiadomienia o zamiarze stosowania osadów ściekowych na gruntach już po terminie ich zastosowania. I tak: informację o zamiarze stosowania osadów po dniu 18 sierpnia 2014 r. na działkach nr 31, 32, 34 w Radzewie gmina Kórnik oraz na działkach nr 37/1, 37/2, 37/3 w Daszewicach gmina Mosina, przekazało pismem z dnia 8 sierpnia 2014 r., natomiast osady były stosowane na działkach w Radzewie już w kwietniu i maju 2014 r., a na działkach w Daszewicach już w marcu i kwietniu 2014 r., informację o zamiarze stosowania osadów po dniu 20 listopada 2015 r. na działce nr 381/1 w Orkowie gmina Śrem, przekazało pismem z dnia 9 listopada 2015 r., natomiast osady były stosowane już w październiku 2015 r. W wyjaśnieniach Prezes Przedsiębiorstwa podał, że opóźnienie w informowaniu WIOŚ o zamiarze stosowania osadów wynikały z nieterminowego przekazywania informacji dotyczących stosowania osadu przez firmę zewnętrzną odpowiedzialną za zagospodarowanie osadu.

Zgodnie z art. 96 ust. 8 i 9 ustawy o odpadach wytwórca osadów, powinien powiadomić w formie pisemnej WIOŚ o zamiarze przekazania osadów władającemu powierzchnią ziemi, na której te osady mają być stosowane, na co najmniej 7 dni przed przekazaniem, a powiadomienie powinno zawierać informacje wskazujące władającego powierzchnią ziemi oraz numery ewidencyjne działek, na których komunalne osady ściekowe mają być stosowane.

(dowód: akta kontroli str. 174-176)

2. PUK Komorniki nie poinformował WIOŚ o zastosowaniu komunalnego osadu ściekowego na działkach: nr 489, 492/1, w miejscowości Radzewice, nr 29 w miejscowości Konarskie, nr 299 w miejscowości Zbrudzewo, nr 63/1, 63/2, 64, 67 w miejscowości Kaleje w roku 2014 oraz na działkach: nr 20/13, 310, 35/2 w miejscowości Zbrudzewo, nr 42, 53, 31, 32 w miejscowości Mechliny, nr 316/1, 316/2, 336 w miejscowości Radzewo w roku 2015. Prezes Przedsiębiorstwa w wyjaśnieniach podał, że brak powiadomienia WIOŚ, wynikał z kłopotów kadrowych (absencja odpowiedzialnych pracowników) oraz braku wcześniejszego wdrożenia w zakładzie nowych przepisów.

Obowiązek powiadamiania WIOŚ w ww. zakresie wynikał z powołanego uprzednio art. 96 ust. 8 i 9 ustawy o odpadach.

(dowód: akta kontroli str. 461-462)

3. Pomimo wymagań art. 96 ust. 12 pkt 3 ustawy o odpadach, zakazującego stosowania komunalnych osadów ściekowych w pasie gruntu o szerokości 50 m bezpośrednio przylegającego do brzegów jezior i cieków, komunalne osady ściekowe zostały zagospodarowane na działkach nr 31 (o pow. 0,61 ha), 32 (o pow. 2,63 ha) i 53 (o pow. 2,03 ha) w miejscowości Mechliny bezpośrednio przy rowie melioracyjnym. Prezes Przedsiębiorstwa wyjaśnił, że wg oświadczenia firmy zajmującej się bezpośrednio zagospodarowaniem osadów ściekowych, osad zagospodarowano na danym obszarze w trakcie, gdy ciek wodny był całkowicie nieczynny.

(dowód: akta kontroli str. 457-458, 555-569)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, iż PUK Komorniki nie posiadał umów z dysponentami gruntów na zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych. Podkreślenia wymaga, iż na Przedsiębiorstwie spoczywa obowiązek, wynikający z art. 96 ust. 3 ustawy o odpadach, w świetle którego odpowiedzialność za prawidłowe stosowanie komunalnych osadów ściekowych w celach, o których mowa w ust. 1 pkt 1-3 tego artykułu, spoczywa na wytwórcy tych osadów.

Ocena częściowa

Cała masa sucha komunalnych osadów ściekowych (917,8 Mg) została poddana odzyskowi, na terenie województwa którego zlokalizowana była oczyszczalnia ścieków. Grunty na których osady miały być stosowane, poddane były badaniom. Przedsiębiorstwo nierzetelnie wywiązywało się z obowiązku powiadamiania WIOŚ o planowanym przekazaniu osadów.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁸, wnosi o:

1. objęcie wymaganymi badaniami wszystkich osadów wytwarzanych przez oczyszczalnię,
2. nieprzekazywanie do rolniczego wykorzystania osadów, które nie były objęte badaniami mikrobiologicznymi oraz w zakresie zawartości metali ciężkich,

¹⁸ Dz.U. z 2015 r. poz. 1096.

3. ustalanie rzeczywistej masy wytwarzanych osadów ściekowych, a w konsekwencji ewidencjonowanie i podawanie do marszałka województwa rzetelnych danych w tej materii,
4. ujęcie w instrukcji obsługi i eksploatacji oczyszczalni ścieków w Łęczycy wszystkich czynności postępowania z osadami po procesie ich odwadniania.
5. podawanie do marszałka województwa rzetelnych informacji o powierzchni gruntów, na których stosowano osady ściekowe i masie stosowanych osadów, a w konsekwencji o faktycznie zastosowanej dawce osadów ściekowych,
6. terminowe powiadamianie Wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o zamiarze przekazania osadów władającemu powierzchnią ziemi, na której te osady mają być stosowane wraz ze wszystkimi wymaganymi przepisami informacjami.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 16 maja 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Piotr Kręt
Specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
z up. Grzegorz Malesiński
Wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis

